

Fakta om Forsvaret 2008

FORSVARSDEPARTEMENTET

Fakta om Forsvaret
2008

INNHold

NORSK SIKKERHETS- OG FORSVARSPOLITIKK 4

1. Sikkerhetspolitiske mål	5
<i>Forsvarspolitiske mål</i>	5
2. Forsvarets oppgaver	6
3. Regjeringens fokusområder	7
4. Internasjonalt samarbeid	8
<i>FN</i>	8
<i>NATO</i>	9
<i>EU</i>	10
<i>Nordisk samarbeid</i>	11
5. Nasjonalt samarbeid	12

STRUKTUR OG VIRKSOMHET 14

1. Ansvarsfordelingen i Norge	15
2. Den strategiske ledelsen av Forsvaret	15
<i>Forsvarsdepartementet</i>	16
3. Etatene	17
<i>Forsvaret</i>	17
4. Forsvaret	18
5. Forsvarsgrenene	19
<i>Hæren</i>	19
<i>Sjøforsvaret</i>	20
<i>Luftforsvaret</i>	21
<i>Heimevernet</i>	22
6. Personellpolitikk	23
7. Verneplikten	23
8. Materiell og investeringer	24
Oversikt over antall styrker i internasjonale operasjoner	25

FAKTA, TILLEGG 26

1. Forsvarsbudsjettet	27
2. Internasjonale operasjoner	27
3. Grader/distinksjoner	28
4. Frivillige organisasjoner	29
5. Adresser	31

Norsk sikkerhets- og forsvarspolitik

1. SIKKERHETSPOLITISKE MÅL

Hovedmålet for norsk sikkerhetspolitikk er å ivareta og fremme nasjonale sikkerhetspolitiske interesser. Disse ivaretas best ved å bidra til fred, sikkerhet og stabilitet, både i norske nærområder og globalt. Nasjonalt må Norge være i stand til å hevde suverenitet og suverene rettigheter, og utøve myndighet i norske områder for å ivareta våre interesser. Samtidig har globaliseringen ført til at geografisk avstand ikke lenger er avgjørende for potensielle trusler mot vår sikkerhet. Norges viktigste bidrag til å styrke internasjonal, og dermed norsk sikkerhet, er vår aktive og konstruktive deltakelse i FN og NATO.

Kilde: FORSVARETS MILITÆRGEOGRAFISKE TJENESTE

De overordnede mål for norsk sikkerhetspolitikk er:

- å forebygge krig og fremveksten av ulike trusler mot norsk og kollektiv sikkerhet
- å bidra til fred, stabilitet og videre utvikling av den internasjonale rettsorden
- å ivareta norsk suverenitet, norske rettigheter og interesser og beskytte norsk handlefrihet overfor politisk, militært og annet press
- sammen med våre allierte å forsvare Norge og NATO mot anslag og angrep
- å sikre samfunnet mot anslag og angrep fra statlige og ikke-statlige aktører

Forsvarspolitiske mål

Forsvaret innrettes slik at det er et mest mulig relevant og effektivt virkemiddel i arbeidet med å nå de overordnede sikkerhetspolitiske mål. Dette gjenspeiles i de overordnede målene for Forsvarets virksomhet. De forsvarspolitiske målene skal utgjøre et bindeledd mellom forsvarspolitikken og sikkerhetspolitikken, gjennom

å angi hva Forsvaret skal bidra med for å sikre at man i størst mulig grad oppnår de overordnede sikkerhetspolitiske målene. De gjeldende forsvarspolitiske målene er:

Forsvaret skal, innenfor sitt ansvarsområde og gjennom et samarbeid med andre nasjonale myndigheter der dette er naturlig, kunne:

- Alene og sammen med allierte sikre norsk suverenitet, norske rettigheter og interesser, samt bevare norsk handlefrihet mot militært og annet press
- sammen med allierte, gjennom deltakelse i flernasjonale fredsoperasjoner og internasjonalt forsvarssamarbeid bidra til fred, stabilitet, håndhevelse av internasjonal rett og respekt for menneskerettighetene, samt forebygge bruk av makt fra stater og ikke-statlige aktører mot Norge og NATO
- sammen med allierte bidra til kollektivt forsvar av Norge og andre allierte i henhold til våre allianseforpliktelser, og til å møte ulike typer anslag og angrep med tvangsmakt for å sikre norsk og kollektiv sikkerhet
- bidra til å ivareta norsk samfunnsikkerhet, redde liv og begrense konsekvenser av ulykker, katastrofer, anslag og angrep fra statlige og ikke-statlige aktører.

2. FORSVARETS OPPGAVER

Forsvaret skal gjennom sine oppgaver bidra til å oppfylle Norges sikkerhets- og forsvarspolitiske mål. Forsvarets oppgaver er delt inn i nasjonale oppgaver, oppgaver som løses i samarbeid med allierte og eventuelt andre, og andre oppgaver:

Nasjonale oppgaver

- sikre et nasjonalt beslutningsgrunnlag gjennom tidsmessig overvåkning og etterretning
- håndheve norsk suverenitet
- ivareta norsk myndighetsutøvelse på avgrensede områder
- forebygge og håndtere episoder og sikkerhetspolitiske kriser i Norge og norske områder

Oppgaver som løses sammen med allierte, eventuelt andre

- bidra til kollektivt forsvar av Norge og øvrige deler av NATO mot trusler, anslag og angrep, inkludert bruk av masseødeleggelsesvåpen
- bidra til flernasjonalt krisehåndtering, herunder flernasjonale fredsoperasjoner

Andre oppgaver

- bidra med militær støtte til diplomati og til å forhindre spredning av masseødeleggelsesvåpen
- bidra til å ivareta av samfunnssikkerhet og andre sentrale samfunnsoppgaver

3. REGJERINGENS FOKUSOMRÅDER

Norges grunnleggende sikkerhetspolitiske interesser har utgangspunkt i forsvaret av vår politiske og territoriale integritet, samtidig som det skal bidra til vern av norsk samfunnssikkerhet mot ytre trusler, og sikring av sentrale samfunnsfunksjoner og viktig infrastruktur. Helt sentralt står en helhetlig sikkerhetspolitikk med vekt på styrket samfunnssikkerhet og en god balanse i forholdet mellom militær og sivil beredskap.

Forsvaret er et av de viktigste redskap norske myndigheter har for å fremme norske sikkerhetspolitiske interesser, både i våre nærområder og internasjonalt. Både hjemme og ute forutsetter bruken av Forsvaret som sikkerhetspolitisk virkemiddel at militærmakt er en integrert del av en helhetlig strategi.

Nordområdene er Norges viktigste strategiske satsningsområde. Norges posisjon som en betydelig energieksportør og forvalter av viktige naturressurser i store havområder, gir viktige føringer for sikkerhetspolitikken. Vi må være i stand til å hevde vår suverenitet og våre suverene rettigheter og utøve myndighet i norske områder på en god måte. Selv om utfordringene vi står overfor i nord til daglig er knyttet til økonomi, forvaltning av ressurser og hensynet til miljøet, vil Forsvaret spille en viktig rolle i kraft av sin evne til oppgaveløsning med vekt på tilstedeværelse og suverenitetshevdelse i nord. En robust norsk militær tilstedeværelse

representerer en sikkerhetspolitisk terskel og evne til god krisehåndtering og er et viktig bidrag for å skape forutsigbarhet og stabilitet.

Nasjonale utfordringer vil, sammen med de internasjonale oppgavene, være sentrale for den fremtidige dimensjoneringen av Forsvaret. Globalisering er et av de viktige utviklingstrekkene i vår tid. Dette har også konsekvenser for sikkerhets- og forsvarspolitikken. Norge bidrar aktivt til å fremme en internasjonal rettsorden bygget på FN og folkeretten. Det er et klart mål at det norske militære engasjementet i FN skal økes. Sammen med FN utgjør NATO grunnsteinen i norsk sikkerhets- og forsvarspolitik. Det er i norsk interesse at NATO utvikler sitt potensial som politisk konsultasjonsforum. NATO er viktig blant annet for å kunne utvikle transatlantisk dialog, partnerskap og fremme fredsbevaring, nedrustning, rustningskontroll og konflikthforebygging.

Forsvaret gjennomgår en omfattende moderniserings- og omstillingsprosess, en av de mest omfattende i norsk offentlig sektor noen sinne. Hovedmålet er å videreutvikle våre styrker i retning av større tilgjengelighet og anvendbarhet for oppgaver både nasjonalt og internasjonalt. Omstillingen vil fortsatt være rettet mot å øke Forsvarets operative evne gjennom ytterligere tilpasning av base- og støttestrukturen, prioritering av ressursbruken mot operativ virksomhet og materiellinvesteringer, samt implementering av omfattende personellreformer.

4. INTERNASJONALT SAMARBEID

FN

FN spiller en nøkkelrolle og er et fastpunkt for norsk sikkerhetspolitikk. En verdensorden bygget på FN og med FN som en ledende sikkerhetspolitisk aktør sikrer en fredeligere og mer stabil global utvikling. Dette er en orden som bygger på folkeretten, hvor maktbruk er regulert. Vår sikkerhet er nært knyttet til eksistensen av velfungerende ordninger for multilateralt sikkerhetssamarbeid i en global ramme. Et endret trusselbilde, der geografien har fått redusert betydning og der truslene er globale, bidrar til å understreke dette poenget ytterligere. Norge er tjent med at internasjonale sikkerhetsutfordringer finner sin løsning gjennom bred konsensus, basert på prinsippene i FN-pakten og med forankring i folkeretten.

Etter en betydelig økning de senere årene er FN i dag igjen den største bidragsyteren til internasjonale fredsoperasjoner målt i antall operasjoner og personell. FN er dessuten blitt langt bedre i stand til å gjennomføre helhetlige og integrerte operasjoner, og trekker her på de mange og ulike ressursene FN har til disposisjon. FN er den eneste verdensomspennende organisasjon som disponerer hele spekteret av virkemidler innen konfliktløsning, fra humanitære, via diplomatiske og økonomiske, til militære virkemidler. Fredsoperasjoner med FN-mandat kan også ledes av medlemsstater eller være regionale operasjoner som for eksempel operasjonene i Afghanistan og på Balkan. At disse operasjonene er forankret i et FN-mandat gir dem legitimitet. Samtidig bidrar denne «rollefordelingen» til at FN kan bruke sine ressurser på andre utfordringer.

NATO

The North Atlantic Treaty Organisation (NATO) er en allianse mellom 26 nord-amerikanske og europeiske land dedikert til oppfyllelse av målsettingene i Atlanterhavspakten, signert 4. april 1949.

Innenfor den overordnede rammen som legges av FN, er NATO hjørnesteinen i norsk sikkerhets- og forsvarspolitik. NATOs geografiske fokus er det euro-atlantiske området, og alliansen arbeider aktivt for å fremme sikkerhet og stabilitet i hele dette området. De nye sikkerhetsutfordringene har imidlertid et globalt nedslagsfelt, noe som har fått følger også for NATO som i økende grad er engasjert også utenfor det euroatlantiske område. Hovedfokus i NATO er på forebygging, begrensning og løsning av kriser og konflikter som kan utvikle seg til å true sikkerheten til ett eller flere medlemsland.

NATOs gjensidige sikkerhetsgaranti, der et angrep mot én er å betrakte som et angrep mot alle, er basert på evnen til å kunne møte trusler og sikkerhetsutfordringer der de oppstår. For Norge er det et overordnet mål å bidra til at NATO kan utføre sine samlede sikkerhetsoppgaver på en troverdig og effektiv måte. Norge legger stor vekt på å sikre at NATO forblir et sentralt konsultasjonsorgan, både i transatlantisk kontekst og i ivaretagelsen av europeisk og internasjonal sikkerhet. Norge arbeider derfor aktivt blant annet for å fremme arbeidet med å rasjonalisere og effektivisere NATOs organisasjon og styrke alliansens operative evne.

Fra i hovedsak å ha vært en planleggingsorganisasjon under den kalde krigen, da hovedfunksjonen var militær avskrekking, er NATO nå en organisasjon som aktivt leder og gjennomfører ulike typer militære operasjoner.

I 2008 har NATO operasjoner i Afghanistan (ISAF – International Security Assistance Force), Kosovo (KFOR– Kosovo Force) og Irak (NTIM – I – NATO Training Mission – Iraq). Alle disse operasjonene er basert på et mandat fra FNs sikkerhetsråd eller en invitasjon fra den berørte stats myndigheter. I tillegg har NATO en overvåkingsoperasjon i Middelhavet (OAE – Operation Active Endeavour) basert på Atlanterhavspaktens artikkel 5 (NATOs gjensidige sikkerhetsstrategi). Alliansen støtter også den afrikanske union (AU) og operasjonen AU gjennomfører i Darfur i Sudan.

Norge bidrar også med styrker i NATOs beredskapsstyrke, *NATO Response Force* (NRF).

EU

EUs felles sikkerhets- og forsvarspolitikk (European Security and Defence Policy – ESDP) har gjennomgått en betydelig utvikling de siste årene. EU viser økt evne og vilje til å utvikle forsvarskapasiteter og utføre sivile og militære krisehåndteringsoperasjoner. EUs innsatsstyrker (EU Battle Groups) og EUs forsvarsbyrå (European Defence Agency, EDA) er kjernen i EUs satsing på kapasitetssiden.

Norge søker aktivt å medvirke i EUs sikkerhets- og forsvarssamarbeid. På det overordnede plan har Norge både formell og uformell sikkerhets- og forsvarspolitisk dialog med EU, og vi har et tett samarbeid med EU i FN-sammenheng.

Norge har meldt inn militært og sivilt personell til EUs styrkeregistre, og vi deltar i EUs sivile operasjoner på Vest-Balkan og i Afghanistan. Med bred støtte i Stortinget har regjeringen besluttet at Norge skal delta i en nordisk innsatsstyrke (Nordic Battle Group) sammen med Sverige, Finland, Estland og Irland. Det norske bidraget er på rundt 150 personer, hovedsaklig innenfor sanitet og transportkontroll. Den nordiske innsatsstyrken står på beredskap første halvår 2008.

Det er av grunnleggende betydning for Norge at samarbeidet mellom EU og NATO forblir konstruktivt og baseres på åpenhet, samarbeid og gjensidig koordinering. I denne sammenheng er Berlin Pluss-avtalen viktig. Avtalen sikrer EU tilgang til NATOs felles ressurser, noe som muliggjør komplekse EU-ledede militære operasjoner. Videre innebærer avtalen deltakerrettigheter for allierte ikke-EU-land.

For å understøtte utviklingen av EUs militære og sivile krisehåndteringsevne, opprettet EU 1. januar 2005 forsvarsbyrået European Defence Agency (EDA). Byrået har ansvaret for EUs satsing innen kapasitetsutvikling, materiellsamarbeid og materiellanskaffelser, forsvarsrelatert forskning og utvikling og forsvarsindustrielt samarbeid.

Norge har siden mars 2006 hatt en samarbeidsavtale med EDA. Avtalen gir Norge adgang til å delta i EDAs programmer og prosjekter innenfor alle byråets områder. Norges deltagelse innenfor de ulike områdene har blitt utvidet parallelt med EDAs økende aktivitet.

Nordisk samarbeid

Det nordiske forsvarssamarbeidet er omfattende og fungerer svært godt, til tross for ulik forankring i forhold til EU og NATO. Det er et stort sammenfall i sikkerhetspolitiske vurderinger og interesser blant de nordiske land. Samtidig deler de nordiske naboer en rekke forutsetninger på forsvarssiden som i mange tilfeller gjør samarbeid både mer aktuelt og gjensidig fordelaktig. Det nordiske samarbeidet er derfor en egnet arena for å samordne en rekke felles sikkerhets- og forsvarspolitiske anliggender.

Et godt samarbeid internasjonalt er en av grunnsteinene i det nordiske forsvarssamarbeidet. Sammen kan de nordiske land yte større bidrag til fredsskapende og stabiliserende operasjoner enn hva hvert land klarer alene. Samtlige nordiske land deltar i internasjonale operasjoner innenfor rammen av EU, NATO og FN. Norge deltar i Nordic Battle Group, og Sverige og Finland deltar i NATO-operasjoner. I tillegg står Norden sammen om felles bidrag for å reformere og demokratisere sikkerhetsstrukturen på Balkan og i Ukraina. Å sikre stabilitet, kontroll og forutsigbare rammer for demokratiutvikling i stater der det er nødvendig, er en prioritert oppgave i det nordiske forsvarssamarbeidet. For Norge er det nordiske samarbeidet en viktig arena som bidrar til å realisere en rekke forsvarspolitiske ambisjoner.

Det nordiske samarbeidet er viktig også på andre områder. Basert på en mulighetsstudie utført av forsvarssjefene i Norge og Sverige, er det igangsatt arbeid med sikte på et utvidet og forsterket nordisk samarbeid innen styrkeproduksjon og logistikk. Et slikt samarbeid vil kunne gi store fordeler og besparelser, samtidig som landene beholder nødvendig suverenitet over landenes operative kapasiteter.

5. NASJONALT SAMARBEID

Forsvarets oppgaver er i den tradisjonelle oppfatning av sikkerhetspolitikens formål knyttet til forsvar av statsmakten og dens grunnleggende interesser – statssikkerhet. Statssikkerhet er et helt grunnleggende sikkerhetsbehov som, når staten stilles overfor en alvorlig trussel, kan legitimere innsats av mange eller alle dens tilgjengelige ressurser. Statssikkerhet har tradisjonelt vært særlig knyttet til forsvaret av territoriet (invasjonsforsvar). Statssikkerheten kan også utfordres gjennom politisk og militært press mot norske myndigheter eller gjennom mer begrensede anslag og angrep mot norske myndigheter og interesser.

Nye sikkerhetsutfordringer og nye typer væpnede konflikter etter slutten på den kalde krigen har ført til økt vekt på samfunnssikkerhet. I tillegg har en rekke risikofaktorer, som faren for smittsomme sykdommer, naturhendelser og store ulykker også fått økt betydning i sikkerhets- og beredskapsarbeidet nasjonalt. Samfunnssikkerhet dreier seg om å ivareta sivilbefolkningens trygghet og beskytte sentrale samfunnsfunksjoner og viktig infrastruktur mot angrep og annen skade i situasjoner der statens eksistens som sådan ikke er truet. Hovedprinsippet i arbeidet med samfunnssikkerhet er at den myndighet som har ansvar for en sektor til daglig, også har ansvaret for beredskapsplanlegging og eventuell iverksettelse av beredskapstiltak i en krisesituasjon.

Det er politiet og øvrige sivile myndigheter som skal ivareta samfunnssikkerheten i situasjoner hvor statssikkerheten ikke er truet. Forsvaret har fått i oppgave, med grunnlag i gjeldende lover og forskrifter og innenfor rammen av tilgjengelige ressurser og kompetanse, å støtte det sivile samfunn ved ulykker, redningsaksjoner, naturkatastrofer og annen fare for liv og helse eller materielle skader. Forsvaret skal kunne bidra til å forebygge og bekjempe anslag og angrep mot landets befolkning, infrastruktur og ledelsesfunksjoner.

Sivilt-militært samarbeid betegner i prinsippet alt sivilt-militært samarbeid på alle nivå. I noen tilfeller støtter Forsvaret sivil virksomhet, mens i andre situasjoner er det sivile virksomheter som støtter Forsvaret. Eksempel på sivilt-militært samarbeid er grensevakten langs den norsk-russiske grensen i Finnmark, Forsvarets deltakelse i redningstjenesten og Forsvarets rolle i kystberedskapen. Totalforsvarskonseptet er en del av det sivil-militære samarbeidet. Totalforsvarskonseptets grunnprinsipp er at samfunnets samlede ressurser om nødvendig skal kunne nyttes i forsvaret av landet, for å håndtere akutte og prekære sikkerhetsutfordringer i fred, sikkerhetspolitiske kriser og krig.

Totalforsvarskonseptet omfatter både sivil støtte til Forsvaret, og Forsvarets støtte til det sivile samfunn. Forsvarets støtte til det sivile samfunn vektlegges nå i større grad enn tidligere. Forsvarets bistand ved fredstidskriser vil normalt utgjøre et supplement til de sivile myndigheter når en krise er av en slik karakter at ansvarlig sektor ikke klarer å håndtere krisen på egenhånd. Eksempel på slik støtte er Heimevernets bistand ved kriser og katastrofer.

Forsvarets oppgaver i fred, krise og krig understreker en viktig og helhetlig samfunnsrolle, som bidrar til å gjøre Norge til et trygt og sikkert land å leve i.

Struktur og virksomhet

1. ANSVARSFORDELINGEN I NORGE

Kongen er ifølge Grunnloven den høyeste militære befalingsmann i landet. Denne myndighet utøves av Kongen i statsråd, det vil si av regjeringen. Politisk kontroll med Forsvaret utøves gjennom samspillet og maktfordelingen mellom Stortinget og regjeringen. Det er regjeringen som har det øverste utøvende ansvar både for den militære og sivile forberedelse i fredstid, og for ledelsen av totalforsvaret i kriser og krig. I saker av viktig utenriks- og sikkerhetspolitisk karakter konsulteres Stortingets organer før endelige beslutninger tas. Grunnlovens § 25 fastslår samtidig om de væpnede styrker («Rigets Land- og Sømagt») at «den maa ikke forøges eller forminskes uden Storthingets Samtykke.» Stortingets forsvarskomiteé behandler saker om det militære forsvar og den sivile beredskap. Forsvarsministeren leder Forsvarsdepartementet og er konstituasjonelt og parlamentarisk ansvarlig for Forsvarets virksomhet. Alle saker som ikke behandles i statsråd avgjøres av forsvarsministeren eller på dennes vegne. Såkalte militære kommandosaker, det vil si saker som gjelder mobiliseringsplaner og forsvarsplaner, behandles utenom statsråd. Forsvarsministeren foredrar slike saker for Kongen med bare statsministeren og utenriksministeren til stede. Ordningen praktiseres svært sjelden.

Det er Justisdepartementet som i fredstid har ansvaret for å samordne den sivile beredskapsplanleggingen. Samtidig har alle departementer beredskapsansvar innen sine fagfelt.

2. DEN STRATEGISKE LEDELSEN AV FORSVARET

Den strategiske ledelsen av Forsvaret inkluderer Forsvarsdepartementet, forsvarssjefen og hans/hennes strategiske funksjoner i FD, samlokalisert med Forsvarsstaben, FST. Forsvarsdepartementet er en politisk/administrativ institusjon. Det vil si at Forsvarsdepartementet både er en del av det politiske styringsapparatet og en del av forvaltningssystemet.

Statsråden er medlem av regjeringen og departementets øverste leder. Statssekretæren er direkte underlagt statsråden. Departementets øverste faste embetsmann er departementsråden. Forsvarssjefen utøver sin rolle som forsvarsministerens øverste militære rådgiver og forsvarssjefens strategiske funksjoner er integrert i departementet.

Den militære kommandomyndighet er delegert til militære sjefer. Forsvarssjefen er landets øverste militære embetsmann. Han er regjeringens og forsvarsministerens rådgiver i militære spørsmål, og fører alminnelig kommando over Norges forsvar. Forsvarssjefen er sjef for Forsvaret, og er samtidig øverste militære rådgiver i Forsvarsdepartementet. Forsvarssjefens støtteapparat finnes både i departementet og i Forsvarsstaben. Forsvarsstaben, som er samlokalisert med Forsvarsdepartementet, er opprettet for å bistå forsvarssjefen i etatsstyringen av Forsvaret.

I fred fører forsvarssjefen alminnelig kommando over Norges forsvar. I krig fortsetter forsvarssjefen å være regjeringens nærmeste militære rådgiver, mens den operative kommandomyndigheten over de militære styrkene, med unntak av Heimevernet, er forutsatt overført til NATOs integrerte kommandostruktur. Fellesoperativt hovedkvarter (FOHK) er etablert som et nasjonalt hovedkvarter for å lede fellesoperasjoner og koordinere territorielle styrker som beholdes under nasjonal kommando i krise og krig.

Forsvarsdepartementet

Departementet er inndelt i fem avdelinger og har i overkant av 300 ansatte. Det er både sivile og militære på alle nivåer i departementet.

Avdeling for personell og fellestjenester omfatter administrative oppgaver. En del av oppgavene er internt rettet, mens andre, som for eksempel personalpolitikk og juridiske tjenester, også omfatter ansvar for sektoren som helhet. Avdelingen ivaretar blant annet ansvaret for personalpolicy internt i FD, overordnet arbeidsgiveransvar for forsvarssektoren, ansvar for interne omstillingsprosjekter, herunder nye arbeidsformer, ledelses- og styringssystemer samt juridiske spørsmål – både i FD og for sektoren som helhet. Sikkerhet og administrative rutiner i FD, lønn, post, IT, protokoll, arkiv og bibliotek inngår også i avdelingens portefølje.

Avdeling for sikkerhetspolitikk har ansvaret for håndteringen av sikkerhetspolitiske spørsmål, samt for departementets internasjonale virksomhet og relasjoner på det sikkerhetspolitiske området. Dette innebærer blant annet ansvar for sikkerhetspolitisk utredning, internasjonalt sikkerhets- og forsvarssamarbeid, forsvarspolitiske relasjoner til FN, NATO, EU og OSSE, sikkerhetspolitisk krisehåndtering og internasjonal og militær rett.

Avdeling for operasjons- og beredskapsplanlegging har det helhetlige ansvaret for operasjons-, beredskaps-, krise- og øvelsesplanlegging – herunder forholdet til sivil beredskap. Dette innebærer blant annet ansvar for å overvåke den strate-

giske situasjonen i relevante områder, sikre effektiv utnyttelse av Forsvarets støtte til det sivile samfunn ved katastrofer og ulykker, delta i internasjonalt samarbeid vedrørende operasjonsplanlegging og planlegge sammensetning og innsetting av norske styrker ved operasjoner og øvelser både i Norge og i utlandet.

Avdeling for forsvarspolitik og langtidspanlegging har ansvar for strategisk analyse, overordnet langsiktig policyutvikling og planlegging for forsvarssektoren. Dette innebærer blant annet ansvar for å følge opp og analysere grunnleggende utviklingstrekk av betydning for forsvarssektoren, utvikling av helhetlig, overordnet og langsiktig policy på saksfelt av betydning for forsvarets utvikling, ivareta overordnet styring av IKT-utviklingen samt utvikling av forsvarspolitiske mål og oppgaver.

Avdeling for økonomi og styring har overordnet ansvar for oppfølging av forsvarsomstillingen og for at vedtatte langtidspaner for forsvarssektoren blir gjennomført. Dette innebærer å omsette langtidspanene i mer konkrete fireårsplaner – bl.a. når det gjelder økonomi, strukturendringer, investeringer, drift og avhending. I dette ligger også arbeidet med forberedelser og oppfølging av det årlige forsvarsbudsjettet. Avdelingen har ansvaret for den løpende styringen av etatene Forsvaret og Forsvarsbygg.

3. ETATENE

Forsvaret

er Forsvarsdepartementets største underliggende etat med ansvar for styrkeproduksjon og de ulike våpengrener.

Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM)

er et direktorat administrativt underlagt Forsvarsdepartementet og er på vegne av Justisdepartementet og Forsvarsdepartementet det utøvende organ for forebyggende sikkerhet i henholdsvis sivil og militær sektor. NSM skal bidra til å sikre vitale objekter og informasjon mot sikkerhetstruende virksomhet, dvs. spionasje, sabotasje eller terrorhandlinger.

Forsvarets forskningsinstitutt (FFI)

er en sivil forskningsinstitusjon organisert som et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter, direkte underlagt Forsvarsdepartementet. FFI er Forsvarets sentrale

forskningsinstitusjon og har til formål å drive forskning og utvikling for Forsvarets behov. Videre er FFI rådgiver for Forsvarets ledelse. Spesielt skal instituttet se på trekk ved den vitenskapelige og teknologiske utvikling som kan påvirke forutsetningene for sikkerhetspolitikken eller forsvarsplanleggingen.

Forsvarsbygg (FB)

er et forvaltningsorgan underlagt Forsvarsdepartementet. Primæroppgavene er planlegging, utbygging, rådgivning, utleie og salg av Forsvarets eiendommer. Forsvarsbygg forvalter flere millioner kvadratmeter bygningsareal. I tillegg forvaltes et grunnareal på 1,3 millioner dekar. Forsvarsbygg har Forsvaret som største og viktigste kunde, men er ikke en del av Forsvarets militære organisasjon.

4. FORSVARET

Forsvarsstaben (FST)

skal, på forsvarssjefens vegne, ivareta ansvaret for å gjennomføre oppdrag, påse at beslutninger følges opp og ivareta det daglige arbeidsgiveransvaret for personellet i Forsvaret. Dette betyr at FST har ansvaret for at planverk og budsjett som er fastlagt og formidlet fra departementet blir implementert. Generalinspektørene er en del av Forsvarsstaben og har gjennomføringsansvaret for styrkeproduksjonen i sine forsvarsgrener.

Fellesoperativt hovedkvarter (FOHK)

i Stavanger er nasjonal krisestyringskommando, og overvåker kontinuerlig situasjonen innenfor norske interesseområder på land, til havs og i luften. Hovedkvarteret har operativ kontroll over Norges territorialforsvar og ansvar for å planlegge og lede Forsvarets operasjoner i fred, krise og krig. Dette innebærer at hovedkvarteret også har ansvaret for norske styrker i utlandet. FOHK planlegger og leder de største militære øvelsene i Norge, tilrettelegger for alliert trening i Norge og styrer prosjekter innen militær utvikling. Landsdelskommando Nord-Norge i Bodø er en integrert del av FOHK, med et spesielt ansvar for nordområdene.

Forsvarets logistikkorganisasjon (FLO)

sitt ansvarsområde omfatter blant annet ingeniørtjenester, anskaffelse, investering, forsyning, informasjons- og kommunikasjonstjenester (IKT), vedlikehold, reparasjoner og lagring av materiell. FLO har også ansvar for drift av sambands-

og EDB-systemer i Forsvaret. Organisasjonen skal understøtte styrkeprodusentene Hær, Sjø, Luft og Heimevern samt Forsvarets operative enheter.

Etterretningstjenesten

fremskaffer informasjon om forhold utenfor Norges grenser. Dessuten innhenter, bearbeider og analyserer den informasjon som angår norske interesser, sett i forhold til fremmede stater, organisasjoner og individer. Hensikten med etterretningsvirksomhet er å bidra til å gi norske myndigheter et solid beslutningsgrunnlag i saker som gjelder utenriks-, sikkerhets- og forsvarspolitik.

5. FORSVARSGRENENE

Hæren

Operative kapasiteter

En mobil taktisk landkommando (MTLK)
 1 selvstendig mekanisert brigade (Brig N)
 ISTAR enhet
 CIMIC kompani
 HM Kongens Garde
 Grensevakten
 Forsvarets spesialkommando/Hærens jegerkommando
 (I tillegg kommer et lite antall mindre støtteavdelinger)

Materiell

52 stridsvogner av type Leopard 2 A42N (120mm) og inntil 15 stridsvogner av typen Leopard 1 A5NO (105 mm)
 104 stormpanservogner av typen CV 9030
 440 pansrede kjøretøy av typen M-113 (div. utgaver) og 75 SISU/PASI
 36 stk artilleriskyts av typen M 109 A3GN og 12 stk skyts av typen MLRS
 48 panservåpen av typen TOW, 228 stk ERYX og et stort antall M72
 36 stk bombekastere av typen 81 mm BK
 31 pansrede ingeniørvogner av ulike kategorier bygget på Leopard-chassis
 25 pansrede IVECO, pluss diverse multikjøretøy

Skoler og kompetansesenter

Hærens transformasjons- og doktrinekommando (TRADOK), herunder Krigsskolen, lokalisert i Linderud leir i Oslo

Hærens befalsskole, Rena leir
Hærens Taktiske Treningssenter (HTTS), Rena leir

Sjøforsvaret

Operative kapasiteter

Kysteskadren

Sjef Kysteskadren med stab i Bergen

Ledelseelementet NorTG, leder flernasjonale maritime operasjoner i og utenfor Norge

Fregattvåpenet (Fridtjof Nansen-klasse fregatter)

Ubåtvåpenet (Ula-klasse ubåter)

MTB-våpenet (Hauk- og Skjold-klasse)

Minevåpenet (Oksøy- og Alta-klasse minerydderfartøyer)

Marinens jegervåpen (kystjegere, marinejegere, minedykkere og taktisk båtskvadron)

Logistikkvåpenet (logistikk på kjøll)

Materiell

2 Fridtjof Nansen-klasse fregatter i løpet av 2007 *)

6 Ula-klasse undervannsbåter

2 Hauk-klasse MTB-er **)

3 Skjold-klasse fartøyer (6 innen 2010)

3 Oksøy-klasse minejaktfartøyer

3 Alta-klasse minesveipere

3 Logistikk- og støttefartøyer samt kongeskipet KS Norge

*) I løpet av de neste årene frem til 2010-11 vil Sjøforsvaret ha faset inn fem nye fregatter i Fridtjof Nansen-klasse, og seks nye SKJOLD-klasse fartøyer

**) Hauk-klassens er under utfasing, og de to siste operative fartøyene tas ut av tjeneste sommeren 2008. Samtidig innføres nye fartøyer i Skjold-klasse.

Et mindre antall støttefartøyer, samt små, hurtiggående fartøyer i Taktisk Båtskvadron (Stridsbåt 90N).

Kystvakten:

Sjef Kystvakten med stab i Oslo.

Indre og Ytre Kystvakt under operativ ledelse av KV Nord på Sortland KV Sør på Haakonvern

Kystvakten disponerer inntil 15 fartøyer, hvorav fire er helikopterbærende; tre av Nordkapp-klasse, samt den isforsterkede KV Svalbard. I alt fem nye, spesialbyggede fartøyer for oppgavene i Indre Kystvakt ble faset inn i løpet av 2006-2007. I 2008 og 2009 vil det bli satt i drift tre nye havgående fartøyer av

Barentshav-klassen, samtidig som tre eldre fartøyer fases ut. I tillegg disponerer Kystvakten seks Lynx-helikoptre, samt innleide sivile fly. Kystvakten vil få åtte nye helikoptre NH-90 fra 2010 og utover og vil da ha en topp moderne struktur på 14-15 fartøyer og åtte helikoptre. Totalt omfatter Kystvakten i dag ca 700 personer med størsteparten tjenestegjørende ombord på fartøyer og helikoptre.

Skoler og kompetansesentre

Sjef Sjøforsvarets skoler med stab i Bergen
 Rekruttskole, KNM Harald Haarfagre, Stavanger
 Befalsskolen for Sjøforsvaret, Horten og Bergen
 Sjøkrigsskolen, Laksevåg, Bergen
 KNM Tordenskjold – utdannings- og kompetansesenter for maritim krigføring, Haakonsværn, Bergen

Luftforsvaret

Styrkeproduserende enheter

I alt ni flyskvadroner er organisert under Luftforsvaret
 Bodø og Ørland (hovedflystasjoner)
 Gardermoen, Andøya, Sola, Bardufoss, Rygge (flystasjoner)
 Sørreisa og Mågerø (stasjoner for luftovervåking og stridsledelse)

Skoler og kompetansesenter

Rekruttskole KNM Harald Haarfagre, Stavanger
 Luftforsvarets skolesenter, Kjevik
 Luftkrigsskolen i Trondheim
 Flyskole på Bardufoss
 Luftforsvarets utviklings- og kompetansesenter (LUKS) på Rygge
 Luftoperativt inspektorat (LOI)

Materiell

57 F-16 kampfly
 12 Sea King redningshelikoptre
 6 P-3 Orion maritime overvåkingsfly
 6 C-130 Hercules transportfly
 6 Lynx helikoptre
 18 Bell 412 helikoptre
 3 DA-20 Jet falcon
 15 Saab Safari skolefly

2 NASAMS luftvern avdelinger

Heimevernet

Operative kapasiteter

Landheimevernet (LHV):

13 territoriale statiske distriktsstaber

13 deployerbare innsatskommandoer

11 deployerbare forsterkningskommandoer

13 innsatsstyrker med kapasiteter for hurtig innsetting for å bidra til suverenitetshevdelse, nasjonal krisehåndtering og bidrag til samfunnssikkerhet

242 forsterknings / oppfølgingsområder med kapasiteter for supplement og forsterkning til innsatsenhetene

Luftheimevernet (LUHV):

4 statiske LUHV kommandoer

11 LUHV-områder med kapasiteter for baseforsvar av flystasjoner

Sjøheimevernet (SHV):

4 deployerbare mobile SHV- kommandoer

4 SHV-innsatsstyrker for hurtig innsetting for å bidra til suverenitetshevdelse, nasjonal krisehåndtering og bidrag til samfunnssikkerheten til sjøs

17 SHV- forsterkningsområder med kapasiteter for supplement og forsterkning til innsatsenhetene

Styrkeproduksjon

Generalinspektøren for Heimevernet (GIHV) er ansvarlig for styrkeproduksjon av Heimevernets krigsstruktur. Dette ivaretar han gjennom sine territoriale distriktsstaber, skoler og kompetansesentra.

Skoler og kompetansesenter

Heimevernets skole og kompetansesenter (HVSKS) er HVs våpenskole, lokalisert på Dombås, Sjøheimevernets utdannings og kompetansesenter (SHVUKS), med ansvar for all styrkeproduksjon og oppsetting av OPL/K i SHV, lokalisert til Haakonsværn, Heimevernets utdanningscenter Værnes (HVUV) med satellitt i Garnisonen i Porsanger (GP), ansvar for førstegangstjeneste og grunnleggende befalsutdanning (GBU).

6. PERSONELLPOLITIKK

Et overordnet mål i personellpolitikken er å ha høyt motiverte medarbeidere med nødvendig dybde og bredde i kompetansen til å løse Forsvarets oppgaver. Forsvaret skal fremstå som en attraktiv arbeidsplass, hvor de ansatte gis gode utviklingsmuligheter.

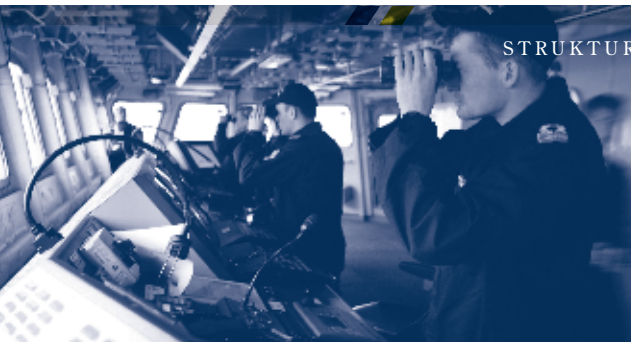
Rekruttering, kompetanse, karriere- og lederutvikling, lønn, familie og HMS-arbeid har prioritet. Forsvarets personellpolitikk skal ivareta behovet for riktig kompetanse til rett sted og tid, og hvor alle samles om en kultur som er inkluderende og stimulerer til mangfold. Personellstrukturen endres i retning av flere vervede soldater, en ny kategori avdelingsbefal og beordringsplikt til operasjoner i utlandet. Hele utdanningsordningen moderniseres med endret befalsskoleutdanning, krigsskoler med bachelorgradkjenning, og stabsskoleutdanning på masternivå.

7. VERNEPLIKTEN

Vernepliktsloven sier at alle norske mannlige statsborgere som blir kjent tjenestedyktige, er vernepliktige. Verneplikten varer fra det året man fyller 19 år frem til utgangen av det året man fyller 44. Det er Forsvarets operative behov som er styrende for antallet vernepliktige mannskaper som skal gjennomføre førstegangstjeneste. Forsvarets mål er at det er de best kvalifiserte og mest motiverte som skal avtjene førstegangstjeneste. For å øke antallet kvinner i Forsvaret og sikre at kvinner og menn får samme tilgang til informasjon om Forsvaret, blir kvinner nå innkalt til frivillig sesjon. Vernepliktige som av overbevisningsgrunner søker seg fritatt fra militærtjeneste vil bli fordelt til sivil verneplikt (siviltjeneste).

Forsvaret vil prioritere rekruttering av best egnet personell til kontrakter som vervede, og til befalsyrket som henholdsvis avdelingsbefal og yrkesbefal.

Vernepliktsverket har på vegne av Forsvarssjefen ansvaret for felles vernepliktsforvaltning for Forsvaret. Oppgavene innebærer blant annet sesjon, fordeling og innkalling til førstegangstjeneste. Vernepliktsverket er rulleførende enhet for alt militært personell i Forsvaret og har et overordnet koordineringsansvar i forhold til all rekruttering i Forsvaret.

8. MATERIELL OG INVESTERINGER

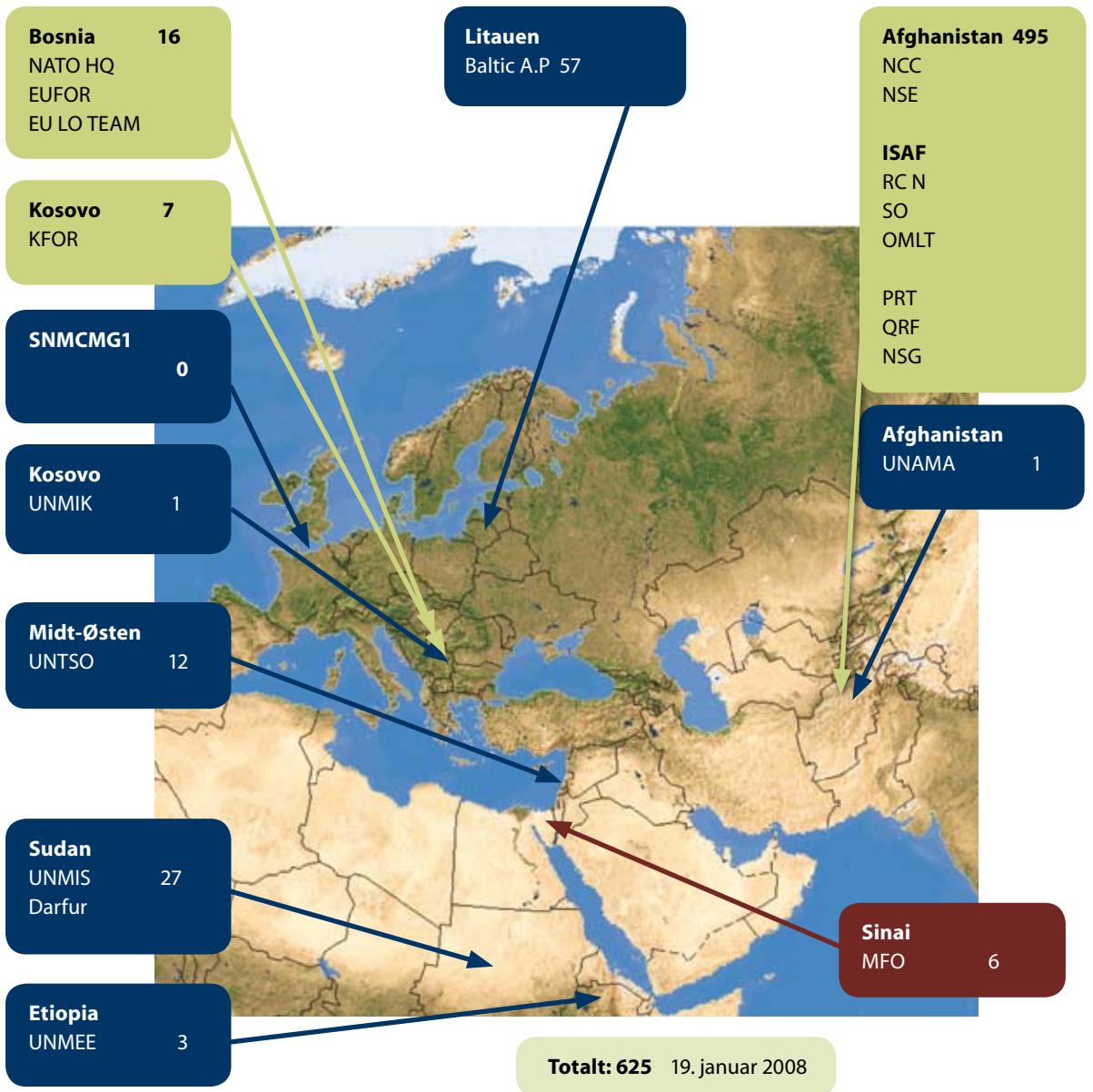
Det er klare krav til rask tilgjengelighet og kostnadseffektivitet i forbindelse med innkjøp av materiell til Forsvaret. Der det er hensiktsmessig skal man som alternativ til tradisjonelt kjøp, for eksempel kjøpe brukt utstyr, inngå såkalte OPP-avtaler (avtaler om offentlig-privat partnerskap) med andre aktører eller lease/leie utstyr. I tillegg er det et økt fokus på å etablere flernasjonalt materiellsamarbeid om materiellanskaffelser.

Det legges i større grad enn tidligere til grunn at sivil kompetanse og produkter nyttes der dette gir en god nok løsning.

Forsvarets investeringsaktivitet vil i 2008 rettes inn mot investeringer i den forsvarsstrukturen som Stortinget vedtok i 2004, da langtidsplanen for 2005-2008 ble fastlagt. Mange av disse strukturbeslutningene blir nå realisert i pågående prosjekter, som således støtter opp om den videre moderniseringen av Forsvaret: Fregattprosjektet vil også i 2008 være det enkeltprosjektet som anslås å utgjøre den største andelen av budsjettet, med planlagt utbetaling på om lag 1,2 milliarder kroner. Budsjettforslaget innebærer ellers en videreføring av den sterke satsningen på maritime kapasiteter, bl.a. representert ved store utbetalinger til anskaffelse av Skjold-klassen MTB, nye sjømålsmissiler, lettvektstorpedoer, helikopter til kystvakt og marine og investeringer rettet mot maritime patruljefly. Innenfor landstyrkene vil det bli foretatt fortsatte investeringer i pansrede kjøretøy, og det vil bli initiert leveranser i nye prosjekter, bl.a. knyttet til lette, pansrede patruljekjøretøy og kommandoplassmateriell. Investeringer innenfor luftstyrkene er preget av anskaffelsen av nye transportfly, i tillegg til oppdatering av F-16 kampfly og en videre oppfølging av de ulike kandidatene til en mulig fremtidig kampflykapasitet. I tillegg investeres det i informasjonsinfrastrukturen, bl.a. i form av vesentlige investeringer i taktisk datalink 16 og LOS-programmet. Innenfor soldatsystemer vil anskaffelse av nye håndvåpen (HK 416) og våpenbeskyttende vest m/07 være de største investeringsprosjektene. Kirurgiske enheter, vann- og drivstoffdistribusjonsmateriell og radiokontrollerte mottiltak mot IEDer (improviserte bomber) er de største logistikkinvesteringene i 2008. Hva gjelder EBA-investeringer, vil hoveddelen av budsjettet gå med til allerede igangsatte prosjekter, deriblant Regionfelt Østlandet. I tillegg vil to nye større prosjekter bli igangsatt, militært treningsanlegg på Haakonsværn og flerbrukshall i Skjold garnison.

OVERSIKT OVER ANTALL STYRKER I INTERNASJONALE OPERASJONER

Fakta, tillegg

1. FORSVARSBUDSJETTET

Det vedtatte forsvarsbudsjettet for 2008 følger opp Soria Moria-erklæringen og de sikkerhets- og forsvarspolitiske satsningsområdene som der er gjengitt. Særlig gjelder dette prioriteringen av nordområdene, som regjeringens viktigste satsningsområde, og internasjonal fredsbygging og konflikthåndtering innenfor rammen av en FN-ledet verdensorden, primært i FN og NATO-regi. Forsvarsbudsjettet for 2008 viderefører et drifts- og investeringsnivå på om lag 2007-nivå.

Tabellen nedenfor viser forsvarsrammen for 2008.

	Vedtatt budsjett 2008	Prosentvis fordeling
Total forsvarsramme	31 540 172	100
Drift	22 066 876	70
EBA-investeringer	1 780 000	5,6
Materiellinvesteringer	7 693 296	24,4
Totale investeringer	9 473 296	30

Tall i mill. kroner

2. INTERNASJONALE OPERASJONER

Forsvarets bidrag til flernasjonale operasjoner i utlandet var i gjennomsnitt ca 740 personell i 2007. Hoveddeployeringsområdet var Afghanistan, men i tillegg har Forsvaret deltatt med personell i FN-operasjoner i Afrika og Midtøsten, den multinasjonale operasjonen i Sinai (MFO), samt EU- og NATO-ledede operasjoner på Balkan. Antall personell ute lå i siste kvartal i overkant av 600. Det er planlagt med bidrag på omtrent samme nivå og til de samme operasjonene i 2008.

Det er budsjettert med omkring 750 mill. kroner til merutgifter ifm. internasjonale operasjoner i 2007, fordelt med 710 mill. kroner til drift og 40 mill. kroner til investering ifm. bygging av ny leir i Meymaneh i Afghanistan. Disse merutgiftene omfatter operasjonsspesifikke variable kostnader som følger av den enkelte operasjon. Norge brukte 1,67 % av bruttonasjonalproduktet til forsvar i 2006. Dette er i underkant av gjennomsnittet for europeiske NATO-land. Det er 11 nasjoner som bruker en større andel og 13 som bruker en mindre andel av BNP på forsvar enn Norge.

3. GRADER/DISTINKSJONER

HÆREN	SJØFORSVARET	LUFTFORSVARET
 GENERAL General	 ADMIRAL Admiral	 GENERAL General
 GENERALLØYTNANT Lieutenant General	 VISEADMIRAL Vice Admiral	 GENERALLØYTNANT Lieutenant General
 GENERALMAJOR Major General	 KONTREADMIRAL Rear Admiral	 GENERALMAJOR Major General
 BRIGADER Brigadier	 FLAGGKOMMANDØR Commadore	 BRIGADER Brigadier
 OBERST Colonel	 KOMMANDØR Captain (Navy)	 OBERST Colonel
 OBERSTLØYTNANT Lieutenant Colonel	 KOMMANDØRKAPTEIN Commander Senior Grade	 OBERSTLØYTNANT Lieutenant Colonel
 MAJOR Major	 ØRLOGSKAPTEIN Commander	 MAJOR Major
 KAPTEIN, RITTMESTER (Kavaleriet) Captain	 KAPTEINLØYTNANT Lieutenant Commander	 KAPTEIN Captain
 LØYTNANT Lieutenant	 LØYTNANT Lieutenant	 LØYTNANT Lieutenant
 FENRIK Second Lieutenant	 FENRIK Sub Lieutenant	 FENRIK Second Lieutenant
 SERSJANT Sergeant	 KVARTERMESTER Petty Officer	 SERSJANT Sergeant
 KORPORAL Corporal	 LEDENDE MENIG Leading Rating	 KORPORAL Corporal
 MENIG Private	 UTSKREVET MENIG Junior Rating	 FLYSOLDAT Private
 VERVEDE: GRENADER/Enlisted	 VERVEDE: MATROS/Enlisted	 VERVEDE: GRENADER/Enlisted

4. FRIVILLIGE ORGANISASJONER

Dette er noen av de frivillige organisasjoner i Norge som arbeider med forsvarsspørsmål. Eventuelle spørsmål kan rettes direkte til organisasjonene. Adressene finner du i adresselisten.

Den norske Atlanterhavskomiteé (DNAK)

ble stiftet i 1955. Den arbeider med å informere om og øke forståelsen av norsk utenriks, forsvars- og sikkerhetspolitikk med særlig vekt på det nordatlantiske samarbeidet. DNAK gjennomfører møter, seminarer, regionale kurs i sikkerhetspolitikk, studieturer og enkelte større konferanser. DNAK utgir flere publikasjoner.

FN-Veteranenes Landsforbund (FNVLF)

ble stiftet 16. november 1960 med navn FN-Befalets landsforening. FNVLFs formål er å vedlikeholde kameratskap for medlemmene og å ta vare på de som har gjort internasjonal fredstjeneste. Dette omfatter menige og befal fra alle forsvarsgrener som har deltatt i FN- og NATO-operasjoner. Det er etablert lokalforeninger som dekker hele landet. Forbundet utgir bladet «Den Blå Beret, Sjekkposten» fire ganger i året.

Folk og Forsvar

ble stiftet 26. februar 1951 og har som medlemmer 75 landsomfattende faglige, kulturelle, humanitære og ungdomsorganisasjoner. Gjennom konferanser, kurs, seminarer, skolebesøk, foredrag, studiereiser og temadager søker organisasjonen å gi kunnskap om totalforsvaret og om vår forsvars- og sikkerhetspolitikk slik den er fastsatt av Stortinget. Organisasjonen utgir «Kontaktbladet Folk og Forsvar» og produserer temahefter og bøker om aktuelle emner.

Kvinnens Frivillige Beredskap (KFB)

ble stiftet 9. april 1951, og er et samarbeidsorgan for landsomfattende faglige, kulturelle og humanitære organisasjoner med et stort antall kvinnelige medlemmer. KFBs formål er å spre opplysning om Norges totalforsvar, arbeide for å styrke det sivile samfunns muligheter til å møte krisesituasjoner i krig og fred, søke å høyne og samordne medlemsorganisasjonenes innsats i beredskapssammenheng og fremme samarbeidet mellom disse organisasjonene og beredskapsmyndighetene.

Norges Forsvarsforening (NFF)

ble stiftet i 1886 og arbeider under mottoet «forsvarssak er fredssak». Ved sin informasjonsvirksomhet søker foreningen å spre opplysning om vesentlige sider ved forsvars- og sikkerhetspolitikken, og å skape forståelse og støtte for landets totale forsvar. Virksomheten har form av henvendelser til de politiske myndig-

heter, informasjon gjennom media, møter, foredrag, kurs, seminarer, etc. Foreningen utgir tidsskriftet Norges Forsvar, og medlemsbladet Forsvarsvennen. I tillegg utgir NFF også en rekke brosjyrer og publikasjoner.

Norges Lotteforbund (NLF)

ble stiftet i 1928 og er en politisk uavhengig organisasjon basert på frivillig innsats. Under mottoet «For hjem og fedreland» arbeider NLF for å styrke nasjonens forsvarsvilje og å kvalifisere kvinner til deltakelse i totalforsvaret såvel i freds- som i krigstid. Etter å ha gjennomgått grunnopplæring, kan enhver norsk kvinne over 16 år som samtykker i nevnte formål, bli medlem og lotte. NLF utgir medlemsorganet «Lottebladet» seks ganger i året.

Norske Reserveoffiserers Forbund (NROF)

ble stiftet i 1896 og er en frittstående organisasjon for alt befall. Forbundet henvender seg særlig til reservebefall. NROF ønsker å styrke Forsvaret og fremme forsvarsviljen i samfunnet ved å styrke reservebefallets stilling i samfunnet, verne reservebefallets interesser under tjeneste, utvikle reservebefallets kompetanse og fremme internasjonalt samarbeid mellom reservebefall. Forbundet utgir bladet «Pro Patria / Vårt Vern» sammen med Krigsskoleutdannede offiserers landsforening.

Det frivillige Skyttervesen (DFS)

ble opprettet i 1893 og har som mål å fremme praktisk skytteferdighet innen det norske folk og derved dyktiggjøre det for landets forsvar. Skytterlagene har et nært samarbeid med de ulike forsvarsavdelinger og spesielt Heimevernet. Skytterlagene tilbyr sine skytebaner til instruksjon for Forsvarets personell, og Forsvaret bidrar med støtte når skytterlaget arrangerer stevner.

Oslo Militære Samfund (OMS)

ble stiftet under navnet Christiania Militære Samfund 1. mars 1825. Samfundets formål er å utdype interessen for kunnskap om totalforsvaret og de militære vitenskaper gjennom foredrag, diskusjoner og utgivelse av Norsk Militært Tidsskrift, samt fremme kameratskap mellom offiserer av alle forsvarsgrener gjennom selskapelig samvær.

Forsvarets Pensjonistforbund (FPF)

ble stiftet i 1983 og er en landsomfattende sammenslutning av Forsvarets pensjonistforeninger. Forbundets formål er: å ivareta og fremme medlemmenes økonomiske, sosiale og velferdsmessige interesser, støtte arbeidet med forsvarstanken og derved styrke Forsvarets stilling i samfunnet og samarbeide med sentrale militære og politiske myndigheter, befals- og tjenestemannsorganisasjoner og andre landsomfattende pensjonistforbund til beste for medlemmene.

5. ADRESSER

Forsvarsdepartementet

Glacisgata 1, Postboks 8126 Dep,
0032 OSLO
Tlf: 23 09 80 00
Faks: 23 09 60 75
E-post: postmottak@fd.dep.no
Internett: www.forsvarsdepartementet.no

Forsvarsbygg

Postboks 405 Sentrum, 0103 Oslo
Tlf: 81 57 04 00
Faks: 23 09 78 03
E-post: post@forsvarsbygg.no
Internett: www.forsvarsbygg.no

Forsvarets forskningsinstitutt

Postboks 25, 2027 Kjeller
Tlf: 63 80 70 00
Faks: 63 80 71 15
E-post: ffi@ffi.no
Internett: www.ffi.no

Nasjonal Sikkerhetsmyndighet

Postboks 14, 1352 Kolsås
Tlf: 67 86 40 00
Faks: 67 86 40 09
E-post: post@nsm.stat.no
Internett: www.nsm.stat.no

Forsvarsstaben

Glacisgata 1, Postboks 8126 Dep, 0032 OSLO
Tlf: 03003
Faks: 23 09 66 88/66 91
E-post: forsvaret@mil.no
Internett: www.mil.no
Presse og informasjon:
23 09 67 29/Mobil: 990 96 729

Forsvarets logistikkorganisasjon

Grev Wedels plass nr. 9, 0015 Oslo
Tlf: 03003
Faks: 23 09 66 34
E-post: forsvaret@mil.no
Internett: www.flo.mil.no

Fellesoperativt hovedkvarter

Postboks 8085, 4068 Stavanger
Tlf: 51 34 20 00
Faks: 51 34 28 09
E-post: postmottak.fohk@mil.no
Internett: www.fohk.mil.no

Joint Warfare Center

Office of Public Information
Postboks 8080, 4068 Stavanger
Tlf: 51 34 20 00
Faks: 51 34 21 49
E-post: pio@jwc.nato.int
Internett: www.jwc.nato.int

Forsvarets Mediesenter

Oslo mil/Akershus, 0015 Oslo
Tlf: 03003
Digitalt fotoarkiv: 23 09 34 66
E-post: fms@frm.mil.no
Internett: www.mil.no

Forsvarets Forum

Sjefredaktør: 23 09 20 23
Redaksjonen: 23 09 34 15
Avdelingskontor, Bardufoss: 77 89 60 30
Faks: 23 09 35 10
E-post: desken@fofo.no
Internett: www.fofo.no

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap

PB 2014, 3103 Tønsberg
Tel: 33 41 25 00
Faks: 33 31 06 60
E-post: postmottak@dsb.no
Internett: www.dsb.no

Ombudsmannen for Forsvaret

Karl Johans gt. 25, 0159 Oslo
Tel: 23 35 64 70
Faks: 22 41 00 08
E-post: off@off.mil.no

Den Norske Atlanterhavskomit 

Fridtjof Nansens plass 8, 0160 Oslo
 Tel: 22 40 36 00
 Faks: 22 40 36 10
 E-post: post@atlanterhavskomiteen.no
 Internett: www.atlanterhavskomiteen.no
 www.sikkerhetspolitikk.no

Det Frivillige Skyttervesen

L renvangen 19, PB 298 Økern, 0511 Oslo
 Tel: 23 17 21 00
 Faks: 23 17 21 01
 E-post: firmapost@dfs.no
 Internett: www.dfs.no

FN-veteranenes Landsforbund

Bygning 22, Akershus festning
 PB 1635, Vika, 0119 Oslo
 Tel: 23 09 35 49
 Faks: 23 09 37 77
 E-post: e-bemagnussen@mil.no
 Internett: www.fnvlf.no

Folk og Forsvar

Arbeidersamfunnets plass 1, oppg. C,
 0181 Oslo
 Tel: 22 98 83 60
 Faks: 22 98 83 61
 E-post: folkogforsvar@online.no
 Internett: www.folkogforsvar.no

Kvinner Frivillige Beredskap

Postboks 796 Sentrum, 0106 Oslo
 Tel: 22 42 49 12
 Faks: 22 42 85 52
 E-post: kfb@kfb.no
 Internett: www.kfb.no

Norges Forsvarsforening

Sporveisgaten 29
 Postboks 5235 Majorstuen, 0303 Oslo
 Tel: 23 19 62 60
 Faks: 23 19 62 70
 E-post: foreningspost@forsvarsforening.no
 Internett: www.forsvarsforening.no

Norges Lotteforbund

Postboks 908 Sentrum, 0104 Oslo
 Tel: 22 47 82 52/22 47 82 54
 Faks: 22 33 27 23
 E-post: nlf@lottene.no
 Internett: www.lottene.no

Norske Reserveoffiserers Forbund

Postboks 908 Sentrum, 0104 Oslo
 Tel: 22 47 82 59
 Faks: 22 33 27 23
 E-post: sekretariat@nrof.no
 Internett: www.nrof.no

Oslo Militære Samfund

Myntgaten 3, 0151 Oslo
 Tel: 22 42 12 12 /22 42 03 80
 E-post: oslomilsamfund@oslomilsamfund.no
 Internett: www.oslomilsamfund.no

Forsvarets pensjonistforbund

Tel: 23 09 39 19
 E-post: fp-forb@online.no

Utgitt av :
Forsvarsdepartementet

Offentlige institusjoner kan bestille flere
eksemplarer av denne publikasjonen fra:

Departementenes servicesenter

Post og distribusjon

E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no

Telefaks: 22 24 27 86

Oppgi publikasjonskode: S-1002 B

ISBN 978-82-7924-066-2

Layout: Lysvold Design

Trykk: Zoom Grafisk as 04/2008 – opplag 3000